



Länsstyrelsen
Västerbottens län

Bilaga 2 till "Beslut om naturreservat
för Kroktjärnen".

SKÖTSELPLAN
Datum
2009-12-14

Ärendebeteckning
511-12046-2009
Arkivbeteckning
2402238

1(10)

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET KROKTJÄRNET I MALÅ KOMMUN



Foto: Länsstyrelsen

Länsstyrelsen i Västerbottens län
Storgatan 71B
901 86 Umeå
Växel: 090-10 70 00

1. Syftet med säkerställande och skötsel

Syftet med säkerställande och skötsel av Kroktjärnens naturreservat är att bevara och återskapa värdefulla naturmiljöer såsom boreala, brandpräglade barrnaturskogar. Syftet nås genom naturvårdsbränning och genom att naturliga processer tillåts fortgå ostört. Naturskogsstrukturer som skiktning, gamla grova träd och död ved ska förekomma i gynnsam omfattning. Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i hela reservatet och besökare ska kunna uppleva områdets typiska naturmiljöer och arter. Utöver friluftsliv, ska reservatet även kunna utnyttjas för naturstudier, undervisning och forskning.

2. Beskrivning av naturreservatet

2.1 Administrativa uppgifter

Namn	Kroktjärnen
Nummer	2402238
Reg-DOS id	2014896
Natura 2000	-
Kommun	Malå kommun
Län	AC
Lägesbeskrivning	Ca 15 km NV Malå, ekokarta 23I 8E
Naturgeografisk region	Mittkoordinat (RT90 2,5 gon V): 1624391, 7243682 32 c, Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden
Värdetrakt	2. Malån- tall
Bränningstrakt	Malå
Gräns	Se beslutskarta
Markägare	Sveaskog
Fastigheter	Del av Malådalen 3:1
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västerbottens län
Totalareal	103 ha
Skyddad areal produktiv skog	78 ha

2.2 Naturtyper

Naturtypsindelning ¹		Areal (ha)
Barrskog	Tallskog av ljung- kråkbär typ (2.1.1.2)	80,0
Våtmark	Fattigkärrvegetation (3.2)	10,2
	Sötvattensvegetation (6)	12,8

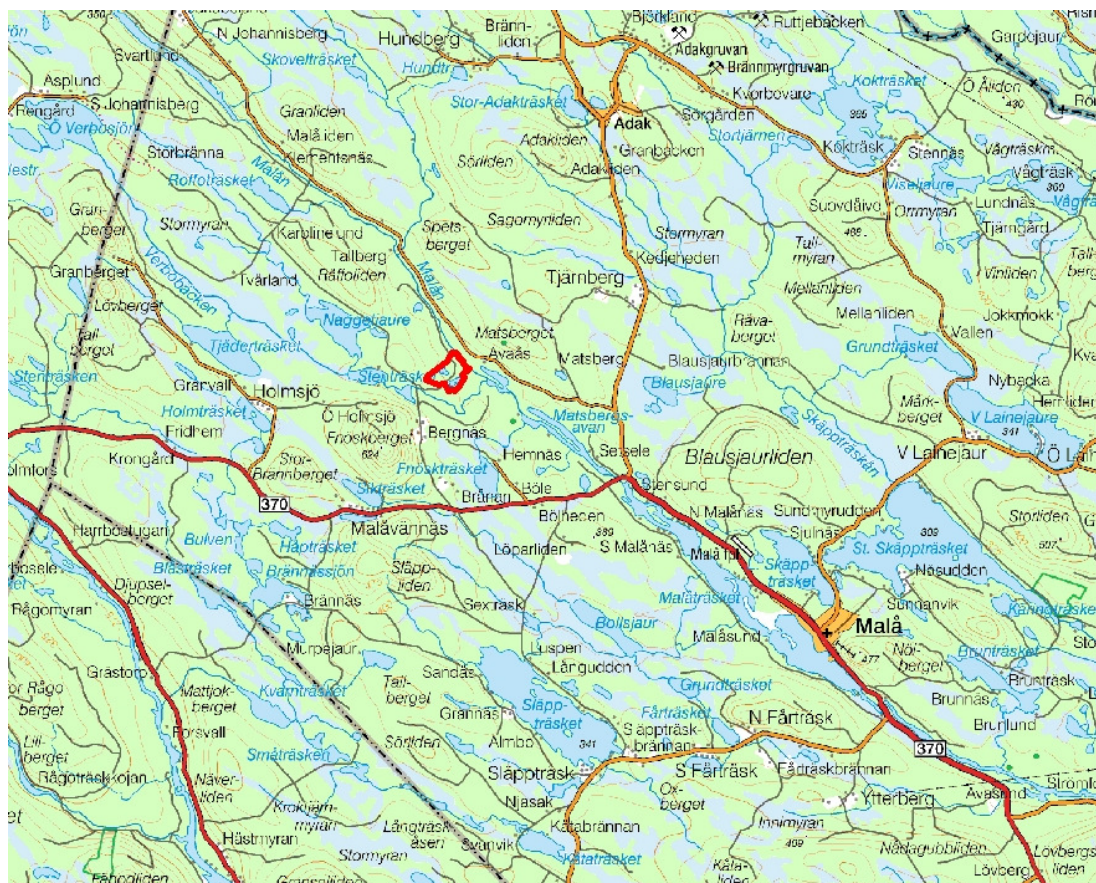
¹ Naturtypsindelning enligt *Vegetationstyper i Norden, 1994*. (se bilaga 1)

Naturtypsindelning ²		Areal (ha)
Skog	Västlig taiga (9010)	76,6
	Övrig skogsmark (9900)	3,3
	Övrig ö under 0,25 ha- Obestämd (1934)	0,13
Våtmark	Öppna, svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn (7140)	10,2
Vatten	Dystrofa sjöar och småvatten (3160)	6,9
	Obestämd sjötyp/natura/icke natura- naturtyper(3800)	5,9

² Naturtypsindelning enligt basinventering av skyddad natur, *rådets direktiv 92/43 EEG av den 21 maj*

2.3 Beskrivning av reservatet

Kroktjärnens naturreservat (tidigare Avaås) ligger cirka 15 kilometer nordväst om Malå, nära Avaås by på den västra sidan av Malån drygt 300 meter över havet. Marken är relativt plan men bitvis blockrik. Landskapet är varierat och vackert med inslag av Håptjärnen och Kroktjärnen, samt flera mindre tjärnar och bäckar. De flesta myrar och våtmarker ligger i direkt anslutning till tjärnarna och till Malån som tangerar strax nordöst om reservatsgränsen. En skogsbilväg genomkorsar reservatet från sydväst och fortsätter i nordöstlig riktning.



Översiktskarta Kroktjärnens naturreservat.

Berggrunden inom reservatet utgörs av näringsfattig, ojämn till jämnkornig granit, s.k. Revsundsgranit till Adakgranit. Nordväst om reservatet består berggrunden av metagråvacka med inslag av metadiorit och sydost om reservatet av näringsrik metabasalt till meta-andesit.

På sluttningen ned mot Malån är den dominerande jordarten morän. På båda sidor av dalgången finns moränbacklandskap med egenformer i moränen. Vanligast är oorienterade kullar och ryggar, men enstaka ryggar är transversella mot isrörelseriktningen. Mellan tjärnarna och Malån finns dock ett flackt område utan egenformer. I Malåns dalgång löper en isälvsavlagring med tydligt utbildade rygghöjder, som t.ex. partiet i Avan. På Malåns norra sida finns även ett parti med isälvserosion vilket ger en indikation på snabbt växlande förhållandena vid isavsmältningen.

Kroktjärnens naturreservat är ett tallskogsområde med några mindre granpartier vid fuktstråken nära vattendragen. Reservatet domineras av 200-300 år gammal tallskog med grova vidkroniga tallar. Två tallar har daterats till 309 respektive 314 år vid inventeringar i reservatet. Dimensionsspridningen är stor och det finns flera tallar som är

över 40 cm i diameter i brösthöjd. Skogen är ljus och öppen med många solexponerade träd och har god potential för ett rikt insektsliv. I den mellersta delen av området växer ganska gles skog med en del småplantor av tall, vissa plantor har tramp och betesskador. Tillgången på död ved är bitvis god med torrakor och lågor. Marken är torr med ljung, kråkbär och lavar. Stubbar finns i begränsad omfattning över hela området. Inom området bedrivs aktiv renskötsel som lokalt har påverkat markfloran och tallföryngringen. Närmast båt- och lägereldsplatserna vid de två stora tjärnarna saknas död ved.

I reservatet finns flera kulturspår som vittnar om lång mänsklig aktivitet inom området. Reservatet skogar och myrar är av riksintresse för rennäringen och har följaktligen också nyttjats av renskötseln under lång tid. Vid Kroktjärnen finns merparten av kulturlämningarna i reservatet där det bland annat har hittats flera härdar och samiska kulturlämningar. I reservatet finns även renstängsel, utfodringsplats och en renvaktarstuga som är av stor betydelse för renskötseln inom samebyn.

Kroktjärnen karaktär av naturskog, har under lång tid utvecklat naturvärden som gör att flera rödlistade och andra intressanta arter knutna till gammal barrskog har påträffats inom området (hotkategori enligt rödlista 2005 anges inom parentes): **Vedinsekter:** skrovlig flatbagge (VU); **Vedsvampar:** citronlicka, gammelgranskål (NT); **Lavar:** dvärgbägarlav (NT).



Tallskog invid en av tjärnarna i reservatet: Foto Länsstyrelsen

3. Skötselområden för naturvärden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i två skötselområden med utgångspunkt från de övergripande naturtyperna i området. För skötselområdet redovisas mätbara bevarandemål. Skötselområdets bevarandetillstånd anses gynnsamt när dessa bevarandemål är uppnådda.

3.1 Skötselområde 1, brandpräglad barrskog, naturvårdsbränning/brandefterliknande åtgärder, areal 80 ha

Skötselområdet består all skogsmark inom reservatet. Skogen varierar från brandpräglad 200 årig tallskog med inslag av 400 åriga överståndare till yngre tallskogar (bilaga 3, delområde 1). Marken består av skarp lav-ris hed och fältskiktet domineras av kråkbär och ljung. Området är mycket flackt och växlar mellan skogsmark med blockiga inslag till myrmark och en del mindre och större tjärnar. Hela skötselområdet berörs av rennärningen genom en renvaktarstuga, utfodringsplats och ett rengärde. Det finns även en hel del kulturlämningar som husgrunder, ristningar och härdar, framförallt omkring Kroktjärnen.

Kroktjärnens naturreservat ligger inom ett område av länsstyrelsen utpekad bränningstrakt där det kommer att satsa extra mycket på naturvårdsbränning i reservat. Skötselområdets skogar ska skötas genom naturvårdsbränning om det är tekniskt möjligt. Skötselområdet delas upp i två delområden (delområde 1a-b) utifrån de skillnader i skogens struktur som kan utgöra praktiska prioriteringsgrunder vid val av till exempel bränningstidpunkt.

Delområde 1a består av flack tallhed med Håptjärnen och en del mindre tjärnar samt flera våtmarker. En mindre del utgörs av yngre tallskogar. En renvaktarstuga samt en del kulturlämningar finns inom området som kan vara svåravgränsade i och med en naturvårdsbränning. Men våtmarkerna och tjärnarna borde göra det möjligt att bränna delar av området.

Delområde 1b utgörs av senvuxen och flack tallhed med Kroktjärnen i söder och en del våtmarker i öster i anslutning till Malån. Ett mindre område med gran och sluttande mark finns i förbindelse till våtmarken i öster mot Malån. Det finns ett stort rengärde ganska centralt i området och en lägerplats. På den södra sidan av Kroktjärnen finns merparten av kulturlämningarna i reservatet. Delområde 1b är inte högprioriterat för naturvårdsbränning men kan brännas om det är tekniskt möjligt.

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen brandpräglad naturskog uppgår till 80 ha.
- naturvårdsbränning berör hela området minst vart 100:e år

Skötselåtgärder

Naturvårdsbränning skall utföras inom skötselområdet med syfte att vitalisera den skiktade tallskogen och skapa död ved samt att gynna skrovlig flatbagge. En exakt avgränsning för enskilda naturvårdsbränningar tas fram i samband med den detaljplan som görs strax innan bränningen (brandplanen). De utvalda delarna bör brännas med ett för området naturligt intervall, vilket är med 50-100 års mellanrum. Om graninväxning i delar av området utgör ett hinder kan avverkning för att underlätta kontrollerad bränning genomföras.

Med hänsyn till rennärningen som bedrivs i området, kan brandefterliknande åtgärder komma att genomföras inom begränsade delar av området, som ett alternativ till naturvårdsbränning. Berörd sameby ska kontaktas för samråd, i god tid före planerad bränning/brandefterliknande åtgärder.

Ovan beskrivna åtgärder kommer att infogas i en övergripande planering för naturvårdsbränning i länets samtliga naturreservat. Det innebär att en prioritering kommer att ske inom tillgängliga resurser, där ovan beskrivna skötselåtgärder kommer att vägas mot liknande åtgärder i andra naturreservat. Någon tidpunkt för genomförande föreskrivs därför inte i skötselplanen.

3.2 Skötselområde 2, våtmarker med fri utveckling, areal 25 ha

Området består av ett antal myrar oftast i anslutning till de större tjärnarna i reservatet samt övriga småvattendrag. Skötselområdets våtmarker ska utvecklas fritt utifrån naturliga hydrologiska processer med de strukturer och artsamhällen som hör dessa naturtyper till.

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen våtmarker uppgår till 25 ha, varav vatten utgör 13 ha
- minst 100 procent av våtmarkerna har en ostörd hydrologi.

Skötselåtgärder

Inga åtgärder.

4. Skötselområde för kulturmiljövärden med mål och åtgärder

Hela reservatet redovisas som ett skötselområde med avseende på kulturhistoriska lämningar. Det övergripande målet är att bevara de kulturlämningar som finns inom skötselområdet.

4.1 Skötselområde för kulturmiljövärden

Reservatet har under lång tid nyttjats av människan för boskap- och renskötsel. Det finns rikligt med kulturlämningar från olika tidsåldrar, framförallt omkring Kroktjärnen men också en del på den nordliga sidan vid Håptjärnen. Fynden som gjorts i området är bland annat flera härdar, boplatser från järnåldern och ristningar på träd.

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- de kulturhistoriska lämningarna sköts och bevaras för framtiden

Skötselåtgärder

Lämningarna kan om det finns behov hållas öppna och fria från vegetation genom skötsel. I mån av resurser kan mindre informationsskyltar sättas upp vid kulturlämningarna för att underlätta för besökare, men är ingen prioriterad åtgärd i dagsläget. Om planerad naturvårdsbränning berör området ska samråd ske med antikvarisk expertis.

5. Skötselområden för friluftsvärden med mål och åtgärder

Hela reservatet redovisas som ett skötselområde med avseende på friluftsliv och anläggningar (bilaga 4). Idag bedrivs renskötsel inom området. En skoterled går precis utanför reservatsgränsen i nordöst som eventuellt kan öka antalet besökare till följd av reservatsbildningen. Den eventuella ökningen på grund utav reservatsbildningen bedöms inte komma att äventyra områdets naturvärden.

5.1 Skötselområde för Friluftsliv och anläggningar

Det övergripande målet för friluftslivet är att området ska nyttjas utifrån dess naturgivna förutsättningar. Nyttjandet av området som utflyktsmål ska främjas genom att en reservatsskylt iordningställs där vägen skär reservatsgränsen. Ytterligare en informationsskylt (A2) med karta över reservatet och med beskrivning över natur- och kulturvärden, ska sättas upp på lämplig plats i reservatet. Förslag på placeringar av skyltarna presenteras på kartan i bilaga 4.

Mål

- Det ska finnas två väl underhållna informationsskyltar med beskrivning av natur- och kulturmiljöer i reservatet, föreskrifter för allmänheten samt en karta

Skötselåtgärder

- Montering av informationsskylt

6. Övriga anläggningar

Ett rengärde, en utfodringsplats samt en renvaktarstuga finns inom reservatet och som förvaltas av Malå sameby.

7. Nyttjanderätter

Jakt och fiske får bedrivas av jakt- och fiskerättsinnehavare enligt gällande jakt- och fiskerättslagstiftning och i enlighet med gällande reservatsföreskrifter.

8. Utmärkning av gränser

Reservatet ska hållas väl utmärkt enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar. Gränserna bör ses över vart 10:e år och målas om vid behov.

9. Sammanställning av skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Var	Prioritet
Montering av informationsskylt	Se bilaga 4	1
Naturvårdsbränning	Skötselområde 1a	2
Naturvårdsbränning	Skötselområde 1b	3

¹Siffran anger prioriteringsordning ifall genomförandet av skötselåtgärderna begränsas av tillgängliga resurser, där 1 är högsta prioritet och 3 lägsta.

10. Uppföljning och tillsyn

Tillsynen av området utförs av naturvårdsförvaltaren och ska dokumenteras skriftligt. Tillsynen innefattar, utöver en besiktning av att reservatsföreskrifterna efterlevs, även alla anläggningar, utmärkningar och skyltar inom reservatet. Uppföljningen ska ske minst vart annat år. Brister och fel ska dokumenteras och åtgärdas.

Tillsynen och uppföljningen av reservatet kommer tillsammans att utgöra ett underlag för en eventuell revidering av skötselplanen.

10.1 Uppföljning av skötselåtgärder

I samband med att skötselåtgärder utförs ska utgångsläget innan åtgärden, tidpunkt för åtgärd, åtgärdens omfattning och utförande samt uppnått resultat dokumenteras för att möjliggöra en långsiktig uppföljning. Vidare ska även kostnaderna för åtgärderna noteras.

10.2 Uppföljning av bevarandemål

Områdets bevarandemål ska följas upp enligt fastställda metoder för uppföljning av skyddad natur. Uppföljningen kommer att ske utifrån reservatets skötselområden och enligt den indelning i naturtyper för basinventering av skyddad natur som presenteras på kartan i bilaga 2. Indelningen kan komma att ändras efter ytterligare fältbesök i reservatet eller efter att området har flygbildstolkats.

Kartbilagor:

1. Naturtypsindelning enligt "Vegetationstyper i Norden"
2. Naturtypsindelning enligt basinventering av skyddad natur
3. Skötselområden för naturvärden
4. Anläggningar för friluftsliv